Valiokunnan mietintö TaVM 3/2026 vp─ HE 202/2025 vp

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 202/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Stiina Löytömäki, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Patrik Lindbohm, Patentti- ja rekisterihallitus
- juristi Henriikka Harinen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- johtava asiantuntija Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari
- johtava lakimies Varpu Laankoski, Suomen Tekstiili ja Muoti ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta sekä muutettaviksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja Patentti- ja rekisterihallituksesta annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on antaa EU:n käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevaa asetusta täydentävät säännökset.

Esityksen mukaan toimivaltaisina viranomaisina olisivat Patentti- ja rekisterihallitus ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Muilta osin säännökset koskevat muun ohessa rekisteröintimenettelyä, kansallista yhteyspistettä ja valvontajärjestelmää. Muutoslait ovat luonteeltaan teknisiä.

Hyväksytty
3.1

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esitys liittyy käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2023/2411, jolla perustetaan uusi immateriaalioikeudellinen suojajärjestelmä käsityö- ja teollisuustuotteille. EU-asetuksessa säädetään sellaisten käsityö- ja teollisuustuotteiden nimien rekisteröinnistä, suojasta, valvonnasta ja täytäntöönpanosta, joiden laatu, maine tai muu ominaisuus on sidoksissa niiden maantieteelliseen alkuperään. EU-asetuksen tavoitteena on kannustaa valmistajia Euroopan unionissa investoimaan paikallisiin käsityö- ja teollisuustuotteisiin, lisätä kyseisten tuotteiden näkyvyyttä markkinoilla ja parantaa valmistajien mahdollisuuksia suojata käsityö- ja teollisuustuotteensa väärentämiseltä. EU-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa, mutta sen täytäntöönpano edellyttää myös kansallista sääntelyä.

Suomessa ei ole ollut kansallista järjestelmää käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisille merkinnöille, vaan näitä tuotteita on toistaiseksi suojattu tavaramerkkijärjestelmää käyttäen. Talousvaliokunta on EU-asetusluonnosta (U 71/2022 vp) käsitellessään korostanut hallinnollisten kustannusten minimointia ja sitä, ettei järjestelmän kansallisesta käyttöönotosta saa aiheutua viranomaisille tai yrityksille enempää taakkaa kuin on välttämätöntä (TaVL 52/2022 vp). Valiokunta pitää tästä näkökulmasta perusteltuna, että Suomi on hakenut ja saanut komissiolta poikkeuksen asetuksen kaksiportaisesta rekisteröintimenettelystä, jolloin rekisteröintiä haetaan suoraan Euroopan unionin teollisoikeuksien virastosta ilman kansallista rekisteröintimenettelyvaihetta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta. Uudessa laissa säädetään muun muassa Patentti- ja rekisterihallituksen toimimisesta EU-asetuksessa tarkoitettuna keskitettynä yhteyspisteenä sekä siitä, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) nimetään markkinavalvontaviranomaiseksi maantieteellisin merkinnöin suojattujen käsityö- ja teollisuustuotteiden osalta.

Asiantuntijalausunnoissa on pidetty hallituksen esitystä tarkoituksenmukaisena ja pääosin kannatettu ehdotettuja viranomaisvastuita. Tukes on todennut pitävänsä perusteltuna, että etukäteisen valvonnan tehtävät erotetaan jälkikäteisestä markkinavalvonnasta ja että markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinoista säädetään eräiden tuotteiden markkinavalvontaa koskevassa laissa. Tukes ei kuitenkaan kannata sen nimeämistä EU-asetuksessa tarkoitettujen tuotteiden markkinavalvontaviranomaiseksi Suomessa, vaan katsoo, että tehtävä olisi tarkoituksenmukaisinta säätää Kilpailu- ja kuluttajaviraston vastuulle.

Hallituksen esityksessä todetaan, että käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmän markkinavalvontaviranomaista harkittaessa on arvioitu tehtävän sopivuutta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lisäksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, Patentti- ja rekisterihallitukselle, Ruokavirastolle ja Tullille. Arvioinnin lopputuloksena on päädytty siihen, että Tukes soveltuu parhaiten markkinavalvontatoimia edellyttävään tehtävään. Myös talousvaliokunta pitää Tukesin nykyiset tehtävät huomioon ottaen luontevana ratkaisuna, että

Tukes nimetään maantieteellisin merkinnöin suojattujen käsityö- ja teollisuustuotteiden markkinavalvontaviranomaiseksi.

Hallituksen esityksen mukaan EU-asetuksen edellyttämä toimeenpano rahoitetaan ainakin ensivaiheessa kohdentamalla olemassa olevia resursseja uudelleen, tehostamalla viranomaisten nykyisiä tehtäviä ja toimintaa sopeuttamalla. Todennäköistä lienee, että kansallinen kiinnostus käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaa koskevaa järjestelmää kohtaan ei ole suurta ja näin ollen myös kansalliset viranomaistehtävät jäävät käytännössä vähäisiksi. Resurssitarpeita on tarvittaessa mahdollista arvioida uudelleen myöhemmin julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskevissa päätöksentekoprosesseissa, kun uuden sääntelyn soveltamiseen liittyvästä tehtävien todellisesta työmäärästä ja vaativuudesta on saatavilla tarkempaa tietoa.

Talousvaliokunta kannattaa hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia. Valiokunta ehdottaa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain sekä Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamista koskevien lakien hyväksymistä muuttamattomina. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaa koskeva laki ja eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamista koskeva laki ehdotetaan puolestaan hyväksyttäviksi teknisluonteisten korjaustarpeiden vuoksi muutettuina.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta

6 §. Markkinavalvontaviranomainen. Talousvaliokunta ehdottaa pykälän 1 momenttiin kielellistä korjausta.

2. Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen pykälän 1 momenttiin on lisätty uusi 33 kohta, joten talousvaliokunta ehdottaa yhteensovittamistarpeen vuoksi muutoksia pykälään ja lain johtolauseeseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 202/2025 vp sisältyvät 3. ja 4. lakiehdotuksen.*
>
> *Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 202/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.* ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta ja asetusten (EU) 2017/1001 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2023/2411, jäljempänä *asetus*, täydentävistä säännöksistä.

2 §

Rekisteröintimenettely

Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen rekisteröintimenettelyssä noudatetaan Suomessa asetuksen 20 artiklassa tarkoitettua suoraa rekisteröintimenettelyä.

3 §

Yhteyspiste

Patentti- ja rekisterihallitus toimii asetuksen 19 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna keskitettynä yhteyspisteenä.

4 §

Ilmoitus tuotteen tuote-eritelmänmukaisuudesta

Valmistaja toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle oman ilmoituksen tuotteen tuote-eritelmänmukaisuudesta asetuksen 51 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti.

5 §

Ilmoituksen tarkastaminen

Patentti- ja rekisterihallitus tarkastaa omassa ilmoituksessa annettujen tietojen paikkaansa pitävyyden ja myöntää lupatodistuksen tai uusii voimassa olevan lupatodistuksen asetuksen 51 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

2 luku

Valvonta ja seuraamukset

6 §

Markkinavalvontaviranomainen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo Suomessa markkinoille saataville asetettuja ~~käsityö- ja teollisuustuotteiden~~ maantieteellisin merkinnöin suojattuja käsityö- ja teollisuustuotteita.

Markkinavalvontaviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään tämän lain lisäksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa (1137/2016).

3 luku

Voimaantulo

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———————

2.

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 momentin 33 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1378/2025, sekä

lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 186/2025 ja 1378/2025, uusi 34 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavien lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä:

— —

33) eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annettu laki (1377/2025);

34) käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta annettu laki (/).

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

3.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 21 kohta, sellaisena kuin se on laissa 661/2024, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— —

21) *suojatulla nimellä ja suojatulla merkillä* kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puoluerekisteriin merkittyä nimeä ja merkkiä sekä toiminimilaissa (128/1979) tai tavaramerkkilaissa (544/2019) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta ja tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen ja vieraan valtion edustuston ja sen toimielimen nimeä, elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitettua nimisuojatuotetta sekä käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetussa laissa (/) tarkoitettua merkintää;

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

4.

Laki

Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain (578/2013) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1497/2016, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Patentti- ja rekisterihallitus käsittelee patenttia, integroidun piirin piirimallia, hyödyllisyysmallioikeutta, mallioikeutta, tavaramerkkiä, käsityö- ja teollisuustuotteen maantieteellistä merkintää, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, yhdistysrekisteriä, säätiörekisteriä ja säätiölaissa (487/2015) tarkoitettua säätiöiden valvontaa, tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa (1494/2016) tarkoitettua valvontaa, tilinpäätösasiakirjojen

julkistamista, toiminimeä ja tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettua tilintarkastusvalvontaa koskevat asiat sekä tarjoaa näihin tehtäviin liittyviä tietopalveluja.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Helsingissä 5.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Ville Kaunisto kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen